

Studieförbundens utökade särskilda kontroll

Bakgrund

Folkbildningsrådet har skärpt kraven på studieförbundens kontrollverksamhet. 27 maj 2020 ålades Studieförbundet, efter konstaterandet att tidigare års missförhållanden inte tillräckligt utretts, att genomföra en kontroll av hela sin verksamhet. 13 oktober 2020 ålades övriga nio studieförbund, efter fallet Järva, att utöka sin kontroll kraftigt genom en extra insats som skulle rapporteras 15 januari 2021. Här behandlas alla tio studieförbundens kontroller.

Kontrolluppdraget omfattade verksamheten åren 2017–2019. Kontrollen skulle genomföras på samma sätt som den reguljära årliga särskilda kontrollen, vilket bland annat innebär att studieförbunden förväntades genomföra arbetet på ett självständigt sätt utifrån egna riskbedömningar baserade på respektive studieförbunds verksamhetsprofil. Det som skiljer den utökade särskilda kontrollen från den särskilda kontrollen är för det första att Folkbildningsrådet har identifierat ett antal riskparametrar, som studieförbunden uppmanades att utgå från:

- Personer med högt deltagande.
- Deltagare som under verksamhetsåret varit deltagare i mer än ett studieförbunds verksamhet.
- Omfattande utbetalningar av kostnadsersättningar till samarbetspart.
- Verksamhetsutvecklare med ansvar för stora verksamhetsvolymmer.

För det andra begärde Folkbildningsrådet för denna kontroll in en förrapport, att inkomma senast 1 november 2020, som skulle innehålla en förteckning på alla arrangemang som skulle granskas och en beskrivning av hur urvalet gjorts.

Den utökade kontrollen är den mest omfattande efterkontroll som någonsin genomförts av studieförbunden. Den kan ses som en pilot för att utveckla formerna för framtida kontroller.

Ärendet

Av studieförbundens rapporter framgår att den utökade kontrollen har inneburit ett ambitiöst arbete inom samtliga studieförbund. Alla studieförbund har tydligt redovisat vilka kvantitativa risknivåer man utgått från i den utökade särskilda kontrollen, och valet av risknivåer korrelerar med de riskparametrar som Folkbildningsrådet angav i sin begäran om kontrollen. Studieförbunden har valt delvis olika risknivåer och delvis olika justeringsprinciper, vilket gör att jämförelser mellan studieförbunden inte är görliga.

De nio studieförbundens strykningar med anledning av den utökade kontrollen har variationer i volym, men ligger i snitt något över den nivå som de årliga reguljära särskilda kontrollerna, vilka brukar vara 1–2 procent strykningar av tidigare verksamhet rapporterad för statsbidrag. Studieförbundet ligger avsevärt högre. Sammantaget ska 3,0 procent av alla studieförbundens studiecirkelverksamhet åren 2017–2019 strykas med anledning av denna kontroll. Av bilaga framgår strykningar per studieförbund, år och verksamhetsform.

Utöver detta tillkommer strykningar för samma tre år utifrån den reguljära särskilda kontrollen och de strykningar som gjorts med anledning av granskningen av verksamheten på området Järva – dessa motsvarar sammantaget ytterligare 1,5 procent av studiecirkelverksamheten. Rapporter om detta inlämnades 1 november 2020.

En betydande del av strykningarna handlar om avvikelser som beror på administrativa misstag, rapporteringsfel, okunskap och brister i anordnarskap. Det innebär att verksamhet som faktiskt har genomförts ofta har strukits eftersom den till någon del inte uppfyller statsbidragsvillkoren.

Det förekommer också systematiskt och bedrägligt utnyttjande av studieförbunden. Det handlar i första hand om musikband, i andra hand om lokala föreningar som agerat bedrägligt eller misstänkt bedrägligt. I studieförbundens rapporter finns inget som i volym är i närheten av bedrägeriet på området Järva.

Analysen av studieförbundens rapporter har även innehållit en undersökning av eventuella brister i granskningsarbetet. Alla studieförbund har fått en skriftlig återkoppling.

I bifogad rapport om den utökade särskilda kontrollen finns resonemang om lämpliga åtgärder från Folkbildningsrådets sida. Det handlar om

förebyggande åtgärder, utökad digitalisering, förändring av villkoren för den reguljära särskilda kontrollen och av bidragsvillkor, informations- och utbildningsinsatser samt översyn av bidragssystemet.

Den utökade särskilda kontrollen leder liksom andra kontroller till att bidragsunderlagen för åren 2017–2019 ändras. Detta får återverkningar på bidragsfördelningsärenden som är aktuella för beslut.

För de justeringar som gjorts med anledning av kontrollen av verksamheterna i Järva har Folkbildningsrådet beslutat att återtagna bidrag hanteras i särskild ordning. Hur dessa medel ska användas har ännu inte beslutats.

Den utökade särskilda kontrollen tillsammans med Studieförbundets kontroll har lett till större strykningar av verksamhet än någon tidigare kontroll och leder till återtag av stora belopp. En direkt omfördelning av dessa medel skulle motverka arbetet att stävja fusk och felaktigheter i studieförbundens verksamhet. Förslagsvis hanteras även dessa medel i särskild ordning.

Förslag

Generalsekreteraren föreslår styrelsen besluta

- att att lägga rapporten om studieförbundens utökade särskilda kontroll till handlingarna
- att att medel som återtas genom den utökade särskilda kontrollen hanteras i särskild ordning
- att att uppdra åt generalsekreteraren att återkomma med förslag till förändringar av Folkbildningsrådets krav på studieförbunden att genomföra kontroller och av Folkbildningsrådets egna insatser för kontroll
- att att uppdra åt generalsekreteraren att återkomma med förslag till användande av återtagna medel.

Bilagor

Studieförbundens utökade särskilda kontroll (rapport)

Utökad särskild kontroll nio studieförbund samt Studieförbundets kontroll, 15 januari 2021 (översikt)